

Тетяна Зубенко,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології,*

*Чорноморський національний університет імені Петра Могили
<https://orcid.org/0000-0003-4524-8563>*

м. Миколаїв, Україна

Світлана Белінська,

доктор економічних наук,

професор кафедри обліку і аудиту,

*Чорноморський національний університет імені Петра Могили
<https://orcid.org/0000-0001-5826-5958>*

м. Миколаїв, Україна

Практика реалізації інтервального методу в навчанні англомовної лексики студентів філологічних спеціальностей

The practice of implementing the spaced method in teaching English vocabulary to students majored in philology

***Анотація.** Стаття присвячена питанню інтервального вивчення лексики у викладанні англійської мови як іноземної. Предметом дослідження є процес навчання англійської лексики студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. У роботі теоретично обґрунтовано ефективність використання методу інтервального навчання англійської лексики. Автори статті стверджують, що метод інтервального вивчення лексики є доцільним та ефективним в рамках вищого навчального закладу. Він дає можливість довільно вивчати лексику англійської мови під час навчального процесу шляхом виконання різноманітних рецептивних, продуктивних чи репродуктивних вправ, а також мимовільно поза аудиторією під час фізичної активності, спілкуючись з носіями англійської мови, регулярно повторюючи словниковий матеріал через певні проміжки часу. Для тренування та контролю засвоєння лексики з тем «Вибір професії», «Здоров'я», «Подорожі» були використані додатки «Quizlet», «Google Forms», які досить зручні для користувачів як комп'ютерів, так і смартфонів, та WordMemorizer, DROPS, Memrise, які мають лише мобільну версію. Для кожної з тем було створено три серії карток з англійськими словами (всього 947 карток), які студенти мали вивчити. Крім того, ця лексика була записана на аудіофайли для прослуховування, щоб студенти мали можливість періодично прослуховувати її у зручний для них час і в зручному для них місці. Студентам рекомендувалося розподілити кількість повторень кожної словникової групи (від 15 до 20 і більше). Для контролю*

словникового запасу, засвоєного студентами, були створені тести різного рівня складності з кожної теми за допомогою додатку Google Form на рецептивному рівні, рецептивно-продуктивному рівні та продуктивно-репродуктивному рівні. Перевірка тестуванням підтвердила висновок про те, що використання інтервального методу у вивченні лексики має позитивний результат, оскільки студенти, які його використовували, змогли отримати вищі бали та краще засвоїти нові слова.

Ключові слова: інтервальний метод, навчання лексики, англійська як іноземна, словниковий запас.

Summary. *The paper deals with the problem of spaced learning vocabulary in teaching English as a second language. The subject of the study is the process of teaching English vocabulary to students majoring in philology at higher educational institutions. The paper theoretically substantiates the effectiveness of using the spaced learning method in teaching English vocabulary to students majoring in philology. The authors of the research claim that the spaced learning vocabulary is the most effective within the framework of a higher educational institution. It provides an opportunity to learn English vocabulary arbitrarily during the educational process by performing a variety of receptive, productive or reproductive exercises, and involuntarily outside the classroom during physical activity, communicating with native English speakers, regularly repeating vocabulary material at certain intervals. The essence of the spaced learning method is that a person repeats the learned information according to certain constantly increasing intervals. In order to train and control the acquisition of vocabulary from the topics "Choosing a career", "Health", "Travelling" the applications "Quizlet", "Google Forms" were used which are quite user-friendly, and WordMemorizer, DROPS, Memrise, which have only a mobile version. For each of the topics authors have created three series of cards with English words that students must learn. A total of 947 cards were created. In addition, this vocabulary has been recorded by us on audio files for listening in order to give students the opportunity to listen to it periodically at a time and place convenient for them. Students were recommended to distribute the number of repetitions of each vocabulary group (from 15 to 20 or more) as follows: seven repetitions during the first week; four repetitions in the second week, three in the third week, two in the fourth week, the rest – after any interval. When performing interval repetition, students had to enter the appropriate indicators in individual tables to control repetitions. To control the vocabulary learned by the students, we created a series of tests of different levels of complexity on each topic using the Google Form application: the receptive level, the receptive-productive level, the productive-reproductive level. The results of the testing confirmed the conclusion that the use of the spaced learning vocabulary has a positive result, because students who used it were able to show better personal results and learn new words better.*

Key words: spaced learning method, learning vocabulary, English as a foreign language, English vocabulary.

Вступ. Культура вивчення англійської мови налічує кілька століть. За цей час людство встигло розробити десятки способів ефективного її вивчення. Особливе місце в цьому процесі займає вивчення нової лексики, оскільки лексика, на думку вчених, є основою вивчення англійської

мови, а накопичення великого словникового запасу може розширити глибину та широту вивчення англійської мови. Лексика становить фундамент спілкування, отже, її вивчення є запорукою взаєморозуміння.

Проблема навчання лексики англійської мови як іноземної була об'єктом дослідження в працях багатьох учених. Аналіз наукової літератури свідчить про існування різних підходів до вивчення цієї проблеми. Такі науковці, як В. Борщовецька, Г. Гринюк, Л. Петровська, Ю. Семенчук, В. Шмідт розглядають питання формування професійно орієнтованої лексичної компетенції. Праці О. Баглай, Н. Бондар, Г. Гритчук, М. Денисенко, І. Потнок присвячені формуванню лексичної компетенції майбутніх фахівців у сфері туризму. Навчальні стратегії вивчення лексичного складу англійської мови розглядаються у працях Ф. Бацевич, Б. Лауфер, Л. Морської, С. Ніколаєвої, С. Уебб. Науковці звертають увагу на необхідність належного дослідження переваг та недоліків навчання англійської лексики за допомогою використання різних методів і, зокрема, інтервального методу, розробки прикладів вправ, які можна використати на заняттях.

Ми припускаємо, що регулярне повторення з певними інтервалами словникового складу англійської мови під час прослуховування, вправлення і використання в реальному мовленні матиме значний і позитивний вплив на засвоєння лексики студентами.

Методологія та методи дослідження. Мета дослідницької роботи передбачала теоретичне обґрунтування ефективності використання інтервального методу у навчанні англійської лексики студентів філологічних спеціальностей та розробити вправи для контролю вивчення лексики з тем «Choosing a career», «Health», «Travelling».

Задля цього нами використовувались такі методи:

- інтерв'ювання, анкетування і тестування студентів;
- аналіз навчальної документальної бази (структури і змісту навчальних планів, програм, підручників, навчальних посібників);
- аналіз результатів виконання професійно-мовленнєвих, комунікативних завдань з англійської мови, що дає змогу встановити стан їхньої комунікативної професійної підготовки;
- аналіз спостережень занять з англійської мови;
- інтерв'ювання та бесіди з викладачами; спостереження за організацією навчально-виховного процесу під час відвідування лекційно-практичних занять, що дають інформацію про методи, засоби і форми навчання, які використовуються викладачами у вищому навчальному закладі.

Основними проблемами вивчення словникового складу англійської мови є відсутність англійськомовного середовища і, як результат – відсутність контексту у навчанні, шляхи семантизації лексем, відбір навчального матеріалу і, пов'язані з цим процесом, критерії відбору. Але запам'ятовування є чи не найголовнішою проблемою

у вивченні лексики оскільки залежить не тільки від методів і прийомів навчання, а й від індивідуальних особливостей кожної людини, її віку, психологічного стану, умов навчання, місця навчання, мотивації, навколишнього середовища, тощо.

Серед існуючих методів вивчення нових слів є такі методи як «занурення», що пропонує вивчення іноземної мови у повністю іншомовному середовищі, метод локусів (loci method), сторітелінг (storytelling), чанкінг (chunking), мнемоніка (mnemonics) та інтервальні повторення (spaced learning). Серед методів запам'ятовування найбільш результативний у межах навчання у вищому навчальному закладі, на нашу думку, є інтервальний метод вивчення словникового складу мови. Він надає можливість вивчати англomовну лексику довільно під час навчального процесу шляхом виконання різноманітних рецептивних, продуктивних чи репродуктивних вправ, та мимовільно у поза аудиторний час під час виконання фізичної активності, спілкування з носіями англійської мови регулярно повторюючи лексичний матеріал з певними інтервалами.

Ключове правило швидкого та якісного запам'ятовування англійських слів криється у старій приказці: «Повторення – мати вчення». Метод інтервальних повторень дозволяє запам'ятовувати іноземні слова так, щоб вони більше ніколи не покинули вашу пам'ять. Перша інформація про метод інтервального повторення датується 1932, коли ця тема з'явилася в книзі професора А. Мейса. Він пропонував використовувати метод поліпшення навчального процесу [1].

Але практиком методу став відомий американський лінгвіст та педагог Пол Пімслер. Він довгий час викладав у коледжі та помітив, що учні практично одразу забувають нові слова та терміни, які розбирали на цьому ж занятті. Якщо вони повторювали їх за графіком, то нова інформація довше затримувалася в голові [9].

Інтереси науковців Bahrick [4], Rogers [8], Rogers & Cheung [9], Nakata & Elgort [6], Cepeda [10] у вивченні лексики іноземної мови також були зосереджені на тому, як часовий розподіл введення лексики може вплинути на розвиток мови. Інтервал визначається як «феномен умов розподіленого навчання, тобто коли кілька епізодів навчання розподіляються протягом більш тривалого періоду часу, що призводить до кращого навчання та запам'ятовування, ніж умови масового навчання, тобто коли навчання зосереджено в одному інтенсивному занятті» [9, с. 616].

Науковець Наката досліджував вплив розширення та рівних інтервалів на вивчення лексики L2 за участю 128 студентів японського коледжу [5]. Результати дослідження продемонстрували статистично значущу перевагу збільшення інтервалу над рівним інтервалом: «розширення інтервалу підвищило рівень навчання на 4,6%–8,5% порівняно з рівним інтервалом на сприйнятливому посттесті» [5, с. 702]. Крім того, у цьому дослідженні дослідник порівнював

вплив масового (із завданнями, що повторюються 4 рази поспіль) і рознесених (з елементами, які також повторюються 4 рази, але після проміжних випробувань приблизно 6 хвилин) розкладів на вивчення іноземної лексики. Тести, проведені через тиждень після введення, показали, що інтервальне навчання було більш ніж удвічі ефективнішим за масове навчання. Наката та Елгорт вивчали вплив інтервалів на контекстне вивчення іноземної лексики з японцями, які розмовляють англійською мовою, порівнюючи вплив інтервального і масового вивчення. Результати дослідження показали перевагу інтервального навчання над масовим. Однак, оскільки було виміряно як явне, так і неявне знання лексики, результати показали, що «хоча інтервальний розподіл був значно ефективнішим, ніж масовий за результатами тестів, що вимірювали явні знання (відповідність значення-форми та пригадування значення), це дослідження продемонструвало відсутність значної переваги інтервального розподілу для отримання неявних знань» [6, с. 249].

Нещодавнє дослідження Роджерса та Чеунга вивчало вплив інтервалу введення на вивчення іноземної лексики 90 молодими учнями у початковій школі Гонконгу в автентичному контексті навчання з використанням прийнятних процедур навчання. Результати цього дослідження показали, що «коротші затримки між епізодами навчання призводять до кращого запам'ятовування, як виміряно після 4-тижневого інтервалу», на відміну від результатів лабораторних досліджень, проведених раніше [9, с. 629]. Іншими словами, учасники дослідження краще засвоїли словникові елементи іноземної мови, представлені через короткі інтервали, ніж елементи, представлені через довгі інтервали. Автори закликають до більш відповідних досліджень, щоб дослідити вплив інтервалу введення іноземної лексики на її вивчення [12].

Навчання та запам'ятовування взаємопов'язані між собою стосовно періоду початку засвоєння та повторення словникового запасу, а також стосовно періоду після репетицій, коли відбувається відновлення з пам'яті. Науковці в цій галузі пропонують спочатку спланувати загальну організацію процесу розподілу повторень перед проведенням навчальних занять [2, с. 354–380]. Вчені зосередилися на впливі інтервалів повторення на остаточне запам'ятовування та з'ясували, що між інтервалом повторення та інтервалом запам'ятовування існує величезна залежність. Вони зрозуміли важливість проведення довготривалих досліджень для визначення ефектів співвідношення між інтервалом повторення та інтервалом запам'ятовування у довгостроковому утриманні в пам'яті [12].

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведене нами дослідження присвячене вивченню словникового складу

англійської мови як іноземної методом інтервального повторення під час аудіювання, в той час як більшість досліджень вивчали швидкість засвоєння словникового складу шляхом читання. Значно менше уваги приділялося вченими іншим видам діяльності, зокрема аудіюванню та письму. Наше дослідження заповнює прогалину, досліджуючи вплив повторення лексики з певним інтервалами на засвоєння словникового складу англійської мови як іноземної шляхом прослуховування аудіозаписів тематичної лексики, вживання її в тренувальних вправах і в англомовному середовищі як реальному так і у створеному. Адже за результатами досліджень Р. Гілман та Р. Муді аудіювання займає приблизно 40–50% від загального часу комунікації (говоріння – 25–30%, читання 11-16%, письмо – 9%), тому відіграє найважливішу роль у спілкуванні [3, с. 331–334].

Сьогодні значну частину знань студенти мають отримувати працюючи самостійно. Отже, ми підготували серію вправ для самостійної роботи студентів.

З метою тренування та контролю засвоєння лексики з тем «Choosing a career», «Health», «Travelling» нами були використані електронні застосунки «Quizlet», «Google Forms», які мають як комп'ютерну, так і мобільну версії і є достатньо зручними у користуванні, та WordMemorizer, DROPS, Memrise, які мають лише мобільну версію.

Нами були створені по три серії карток до тем «Choosing a career», «Health» і «Travelling». Загалом було створено 947 карток. З теми «Choosing a career» ми проводили апробацію використання інтервального методу, тому зупинимось на цій темі детальніше. Ми створили наступні серії карток з цієї теми: 1) At work. People at work. Jobs and Professions (105 лексичних одиниць та словосполучень), 2) Getting/Doing/Leaving a Job. Building a career (58 лексичних одиниць та словосполучень), 3) Employment Basis. Kinds of Pay. Benefits. Qualifications (91 лексична одиниця та словосполучення). Крім того, лексика з усіх трьох тем була записана нами на аудіо файли для прослуховування з метою надання студентам можливості періодично слухати її у зручний для них час і у будь-якому місці та завантажена у Телеграм канал «Audio Dictionary 2» (<https://t.me/audiodictionary2>).

Студенти отримали завдання прослуховувати та повторювати нову лексику йдучи по дорозі до університету чи гуртожитку або повертаючись додому з занять, під час тренувань у спортзалі чи на стадіоні, під час прибирання своєї оселі чи приготування вечері, тощо. Студентам було рекомендовано розподілити кількість повторень кожної групи лексики (від 15 до 20 і більше) таким чином: сім повторень протягом першого тижня; чотири повторення на другому тижні, три на третьому, два на четвертому тижні, решта – через будь-який проміжок часу. Виконуючи інтервальне повторення студенти

повинні були вносити відповідні показники в індивідуальні таблиці для обробування результатів дослідження.

Використання сучасних пристроїв (мобільних телефонів, смартфонів, mp3-плеєрів тощо) дозволяє студентам прослуховувати нову лексику будь-де та будь-коли. З метою збереження лексичних одиниць в пам'яті та запобігання їх забування записи англійських лексичних одиниць, словосполучень, сталих виразів можна прослуховувати через регулярні інтервали протягом життя, залежно від потреб та індивідуальних якостей пам'яті кожної людини. Після, принаймні, початкового використання тематичного аудіо словника, надалі потрібно практикувати використання цих лексичних одиниць у мобільних застосунках, які сприятимуть кращому утриманню в пам'яті та розвитку репродуктивних та продуктивних навичок перекладу та спілкування.

Ми рекомендували нашим студентам, щоб вони вимовляли слова та фрази вголос, а не подумки чи пошепки, оскільки в цьому випадку, крім слухової пам'яті працюють ще такі види пам'яті як словесно-логічна, артикуляційна, активізуються також м'язи, що, в свою чергу, позитивно впливає на процеси запам'ятовування та утримання у пам'яті словникового запасу. Експериментальне завдання не вимагало від студентів використовувати вільний час спеціально для цієї діяльності, оскільки вона мала бути частиною їхнього розпорядку дня. Використання мобільних телефонів дозволяє їм виконувати прослуховування необмежену кількість разів у будь-якому місці, не викликаючи втоми чи нудьги.

Для контролю вивченої студентами лексики ми створили серію тестів різного рівня складності з кожної теми «Choosing a career», «Health» та «Travelling» використовуючи застосунок Google Form. Перший рівень складності – це тести, де студентам необхідно зробити вибір між запропонованими варіантами відповідей, що дозволяє перевірити знання перекладу слів, розуміння прочитаного на рецептивному рівні (<https://forms.gle/kJ63D43H8peN3vjm8>).

Тести другого рівня складності (<https://forms.gle/J9rNBb1hYS5Dk9eN9>) пропонують студентам завдання на перевірку знань лексики з теми «Choosing a career» на рецептивно-репродуктивному рівні, наприклад, вставити в реченні пропущене слово, написати слова до запропонованих дефініцій, написати назви професій до відповідних описань, надати переклад українських словосполучень та речень англійською мовою.

Тести третього рівня складності (<https://forms.gle/zMMGX9egLyWkznmv7>) пропонують студентам завдання на перевірку знань лексики з теми «Choosing a career» на продуктивному рівні, наприклад, пояснити значення запропонованих англійських слів, створити речення з запропонованими виразами або розмовну ситуацію,

розповісти про свою майбутню професію, записати розповідь на відео за допомогою свого смартфона і надіслати викладачу. Відповіді студентів надходять викладачу на електронну адресу для перевірки.

Ці тести виконують як навчальну, так і контрольну функції, оскільки виконуючи їх студенти повторюють вивчений матеріал, вони відразу бачать свій результат і розуміють наскільки правильно вони пам'ятають лексику, правопис слів та чи правильно виконують завдання. Результати такого контролю спонукають студентів до подальшої роботи над вивченням лексики задля покращення своїх знань.

Завдяки розробленій стратегії використання інтервального методу у навчанні англomовної лексики у своїй пам'яті за короткий проміжок часу студенти можуть створити лексичне поле з близько 150 і більше лексем на певну тему. Багаторазове прослуховування лексики з перекладом і подальша її вимова під час виконання фізичних дій дозволяє студентам формувати не тільки рецептивні, але й репродуктивні навички перекладу на рідну мову й навпаки та спілкування. Такий спосіб набуття словникового запасу активує мимовільну пам'ять. Використання мобільних застосунків є тим інструментом, який дозволяє студентам виконувати тренувальні вправи кілька разів, не викликаючи втоми та нудьги. Тому важливою діяльністю студентів є використання застосунків для смартфонів WordMemorizer, DROPS, Memrise з граматичними та розмовними вправами з лексичним наповненням, яке пропонується для прослуховування в тематичних аудіо словниках, а також вмотивоване вживання цієї лексики під час спілкування з однолітками в іншомовному комунікативному середовищі.

Висновки. Після проведення апробації використання інтервального методу студентами-філологами 2-го курсу ЧНУ імені Петра Могили у різних групах можемо зробити висновок, що використання методу інтервального повторення для засвоєння лексики має позитивний результат, адже студенти, що використовували метод інтервального повторення змогли показати кращі персональні показники та краще опанувати слова з теми «Choosing a career». Однак дослідники вважають, що доцільно поєднувати два і більше способів вивчення лексичних одиниць, оскільки просте знання значень слів не обов'язково призводить до вміння використовувати їх у мовленні. Тому важливим фактором є виконання тренувальних вправ на використання вивченої лексики як у мовленні, письмі, так і в читанні.

Показники проведення апробації підтвердили висновок, що використання методу інтервального повторення для засвоєння лексики має позитивний вплив, адже студенти, що використовували цей метод, змогли показати кращі персональні результати та краще опанувати нові слова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bigfish academy. Ефективні методи запам'ятовування англійських слів. *Big fish academy*. Website. URL: <https://bigfish.academy/news/efektivni-metodi-zapamyatati-angliiski-slova> (дата звернення: 11.02.2023).
2. Distributed practice in verbal recall tasks: A review and quantitative synthesis. / N. J. Cepeda et al. *Psychological Bulletin*. 2006. Vol. 132, no. 3. P. 354–380. URL: <https://doi.org/10.1037/0033-2909.132.3.354> (date of access: 11.02.2023).
3. Gilman R. A., Moody R. L. M. What Practitioners Say About Listening: Research Implications for the Classroom. *Foreign Language Annals*. 1984. Vol. 17, no. 4. P. 331–334. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.1984.tb03236.x> (date of access: 11.02.2023).
4. Maintenance of Foreign Language Vocabulary and the Spacing Effect / H. P. Bahrick et al. *Psychological Science*. 1993. Vol. 4, no. 5. P. 316–321. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1993.tb00571.x> (date of access: 11.02.2023).
5. Nakata T. Effects of expanding and equal spacing on second language vocabulary learning. *Studies in Second Language Acquisition*. 2015. Vol. 37, no. 4. P. 677–711. URL: <https://doi.org/10.1017/s0272263114000825> (date of access: 11.02.2023).
6. Nakata T., Elgort I. Effects of spacing on contextual vocabulary learning: Spacing facilitates the acquisition of explicit, but not tacit, vocabulary knowledge. *Second Language Research*. 2020. P. 233-260. P. 026765832092776. URL: <https://doi.org/10.1177/0267658320927764> (date of access: 11.02.2023).
7. Pimsleur, URL: <https://www.pimsleur.com/the-pimsleur-method> (date of access: 16.05.2023).
8. Rogers J. The Spacing Effect and its Relevance to Second Language Acquisition. *Applied Linguistics*. 2017. P. amw052. URL: <https://doi.org/10.1093/applin/amw052> (date of access: 09.02.2023).
9. Rogers J., Cheung A. Input spacing and the learning of L2 vocabulary in a classroom context. *Language Teaching Research*. 2018. Vol. 24, no. 5. P. 616–641. URL: <https://doi.org/10.1177/1362168818805251> (date of access: 11.05.2023).
10. Spacing Effects in Learning / N. J. Cepeda et al. *Psychological Science*. 2008. Vol. 19, no. 11. P. 1095–1102. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2008.02209.x> (date of access: 11.02.2023).
11. The Pimsleur Method. URL: <https://www.pimsleur.com/the-pimsleur-method> (date of access: 09.05.2023).
12. Zubenko, T., Gavrylenko, A., Zhyvotovska, T. & Vasylieva, N. “Spaced vocabulary acquisition while incidental listening by esl university students”. *Advanced Education*, vol. 9, no. 20, Aug. 2022, pp. 79–87, doi: 10.20535/2410-8286.250501.